

Marian Lisiewski

Nowy kodeks postępowania cywilnego : (zmiany w postępowaniu cywilnym obowiązującym przed 1.I.1965 r.)

Palestra 9/3(87)wkladka, 1-27

1965

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARIAN LISIEWSKI

Nowy kodeks postępowania cywilnego*

(Zmiany w postępowaniu cywilnym obowiązującym przed 1.1.1965 r.)

Artykuł niniejszy ma na celu wskazać możliwie wyczerpująco zmiany, jakie nowy kodeks postępowania cywilnego wprowadził do postępowania uregulowanego w dawnym kodeksie postępowania cywilnego i w kodeksie postępowania niespornego tudzież w ustawach normujących szczególne dziedziny postępowania niespornego. Aby ten cel osiągnąć, artykuł nie poprzestaje na porównawczym zestawieniu artykułów nowego kodeksu z dyspozycjami poprzednimi, lecz wymienia także poszczególne zmiany i wyjaśnia ich doniosłość, chyba że znaczenie zmiany jest zrozumiałe także bez żadnego wyjaśnienia. Stronę teoretyczną porusza artykuł tylko w tych miejscach, w których jest to konieczne do zrozumienia zmiany. Ograniczając się do uwag o wspomnianym wyżej zasięgu, artykuł nie stawia sobie za zadanie pełnić roli komentarza, którego opracowanie wymagałoby daleko większego nakładu pracy i czasu.

W nowym kodeksie postępowania cywilnego uległy zmianie nie tylko poszczególne przepisy, lecz także zakres i układ ustawy oraz niektóre instytucje. Ogólnymi więc uwagami o tych zmianach należy poprzedzić szczegółowe przedstawienie samych zmian, gdyż uwagi te ułatwią znalezienie miejsca, w którym znajdują się szczegółowe przepisy o odmiennej obecnie lokacie.

Nowy kodeks postępowania cywilnego obejmuje — oprócz materii uregulowanych w kodeksie postępowania cywilnego i niespornego oraz w ustawach szczegółowych z dziedziny postępowania niespornego (z wyjątkiem przepisów o prowadzeniu ksiąg wieczystych) — postępowanie odrębne w sprawach o roszczenia pracowników (459—477), przepisy o złożeniu przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego (art. 692—694), o egzekucji z wynagrodzenia za pracę (880—888) i z rachunków bankowych (art. 889—894), o egzekucji świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przeciwko jednostkom gospodarki uspołecznionej (art. 1060—1065) oraz o wykonaniu orzeczeń dotyczących odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką (1089—1095). Nie objęto natomiast kodeksem przepisów o kosztach sądowych wpływających do kas sądowych, całego szeregu przepisów dotyczących stosunków rodzinnych, opieki i kurateli mieszczących się w dekreście z dnia 27.VI.1950 r. (Dz.

* W niniejszej wkładce omówiono art. 1—225. Omówienie dalszych artykułów we wkładkach następnych.

U. Nr 34, poz. 310) o charakterze materialnym (jako należących do kodeksu rodzinnego i opiekuńczego), przepisów mieszczących się w ustawach o charakterze kompleksowym, tj. regulujących przedmiot łącznie ze stroną materialną i ewentualnie karną, oraz przepisów o egzekucji z pożytków i dochodów z nieruchomości przez zarząd przymusowy (art. 772—802 dawny k.p.c.). Część przepisów o zabezpieczeniu spadku i o spisie inwentarza pozostawiono uregulowaniu w drodze rozporządzenia wykonawczego (art. 639). We wszystkich wreszcie dotychczasowych ustawach pominięto dyspozycje o treści międzynarodowej. Zostały one przejęte do szczególnej (trzeciej) części kodeksu, regulującej stosunki z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego.

Układ kodeksu zmienił się przede wszystkim wskutek włączenia do niego postępowania niespornego pod nazwą „postępowanie nieprocesowe” oraz innych nowych materii i wyłączenia z postępowania egzekucyjnego przepisów regulujących postępowanie zabezpieczające.

Całość kodeksu podzielono na 3 części poprzedzone tytułem wstępnym z przepisami ogólnymi (jursydycyjnymi). Pierwsza część obejmuje postępowanie rozpoznawcze i dzieli się na 4 księgi, z których pierwsza reguluje proces jako postępowanie podstawowe (art. 13), druga postępowanie nieprocesowe, trzecia sąd polubowny, a czwarta postępowanie w razie zaginięcia lub zniszczenia akt. Część druga obejmująca postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne dzieli się na dwie księgi i reguluje: w pierwszej — postępowanie zabezpieczające, w drugiej — postępowanie egzekucyjne. W trzeciej części wreszcie umieszczono — jak już zaznaczono wyżej — przepisy z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego.

W części pierwszej w księdze o procesie pojawiają się przepisy o postępowaniu pojednawczym nie w tytule VII o postępowaniach odrębnych, lecz już w tytule V traktującym o postępowaniu (art. 184—187); pomyślane ono jest jako zachęta do polubownego załatwienia spraw jeszcze przed wniesieniem pozwu. Kilka spraw o mniejszej doniosłości (zniesienie wspólności ustawowej, odjęcie małżonkowi uprawnień do zaciągania zobowiązań pociągających za sobą odpowiedzialność solidarną drugiego małżonka uchylenie tego zarządzenia, pozbawienie małżonka samodzielnego zarządu majątkiem wspólnym albo udziału we wspólnym zarządzie tym majątkiem, rozwiązanie stosunku przysposobienia, wygaśnięcie służebności) przeniesiono do procesu, wskutek czego odpowiednich przepisów nie ma już w kodeksie. Z kompletu przepisów dotyczących egzekucji z wierzytelności pieniężnych i innych praw majątkowych wyłączono jako odrębny przedmiot egzekucję z wynagrodzenia za pracę (880—888) i egzekucję z rachunków bankowych (889—894), jako najbardziej aktualne w nowych stosunkach społecznych. Szczególne przepisy przewidujące uprzywilejowanie egzekucji świadczeń pieniężnych na rzecz jednostek gospodarki społecznej oraz świadczeń o charakterze alimentów skomasowano w dwóch odrębnych działach (1072—1080 i 1081—1088). Wreszcie rozmieszczenie przepisów w poszczególnych częściach, księgach, tytułach, działach, rozdziałach i oddziałach odbiega częstokroć — i to nieraz istotnie — od ugrupowania i rozlokowania poszczególnych pozycji w prawie dotychczasowym. Czynniki ustawodawcze kierowały się w tym względzie postulatami prawidłowego porządku. Za przykład niechaj służy ugrupowanie przepisów o doręczeniach w następującej kolejności: kto doręcza (131, 132), komu się doręcza (132, 133), w jakim czasie (134), gdzie (135), komu, gdy doręczenie adresatowi jest niewykonalne (136—139), sposób doręczenia (140—142), doręczenie stronie, której pobyt jest nieznan (143—147). Podobne zmiany układu są bardzo liczne i niepodobna wykazywać ich wszystkich. Są one jednak widoczne w zestawieniu artykułów kodeksu nowego i dawnego.

Wreszcie celowe będzie poruszyć już na wstępie przepisy intertemporalne, tj. wyjaśnić, jakie prawo należy stosować w sprawach rozpoczętych przed dniem 1.I.1965 r. Dyspozycje w tym przedmiocie są bardzo proste. Z nielicznymi bowiem i zupełnie jasnymi wyjątkami wynikającymi z art. od XVI do XXI przep. wpraw. k.p.c. — od chwili wejścia w życie nowego kodeksu postępowanie wszczęte przed dniem powyższym toczy się według przepisów nowych, ale skuteczność czynności dokonanych poprzednio ocenia się według przepisów dotychczasowych. Na szczególną uwagę zasługują: art. XX dotyczący stwierdzenia nabycia spadku obejmującego gospodarstwo rolne i art. XXI dotyczący spraw nie mogących otrzymać dalszego biegu z powodu nieuiszczenia zaliczki na wydatki lub wskutek braku adresu strony.

W dalszej części niniejszej pracy, dotyczącej zmian w nowym kodeksie poszczególnych przepisów dotychczasowych, oznaczają:

1) liczby:

- a) w kolumnie pierwszej i trzeciej bez znaku — artykuły nowego kodeksu postępowania cywilnego,
- b) w kolumnie drugiej bez znaku i trzeciej ze znakiem d — artykuły dawnego kodeksu postępowania cywilnego; liczby te — tak samo jak liczby z innymi znakami — są odpowiednikami artykułów wymienionych przy nich w kolumnie 1;

2) skróty:

- dep — dekret o postępowaniu dotyczącym złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego lub na zachowanie,
- k.p.n. — kodeks postępowania niespornego,
- por. — porównaj,
- r — zmianę tylko redakcyjną,
- rodz — ustawę o postępowaniu niespornym w sprawach rodzinnych i z zakresu kurateli,
- rzecz — dekret o postępowaniu niespornym z zakresu prawa rzeczowego,
- spadk — dekret o postępowaniu spadkowym,
- ub — dekret o sprawie postępowania o ubezwłasnowolnienie,
- zm — dekret w sprawie postępowania o uznanie za zmarłego i o stwierdzeniu zgonu;
- zd — zdanie

3) artykuły w kolumnie pierwszej:

- a) bez uwag słownych w kolumnie trzeciej — że są zupełnie lub prawie dosłownym powtórzeniem przepisu dawnego,
- b) bez wskazania odpowiednika dawnego w kolumnie drugiej lub trzeciej — że chodzi o przepis nowy nie mający odpowiednika w ustawach dawnych,
- c) ze wskazaniem odpowiednika w kolumnie drugiej lub trzeciej — że zawierają zmianę jego treści podaną w kolumnie trzeciej.

TYTUŁ WSTĘPNY. PRZEPISY OGÓLNE

I

II

III

- 1 1 Podczas gdy 1 d traktował zarówno o jurysdykcji sądów powszechnych w sprawach cywilnych, jak i o postępowaniu, w jakim ta jurysdykcja się przejawia, 1 ogranicza się do postępowania. Wyrazy „sprawy cywilne” oznaczały w okresie międzywojennym sprawy dotyczące stosunków, do których należało stosować prawo cywilne. Przez prawo cywilne rozumiano jednak w okresie powyższym nie tylko prawo objęte nowym kodeksem cywilnym, lecz również prawo rodzinne i opiekuńcze oraz prawo pracy. Te dwie ostatnie gałęzie prawa stały się w pewien czas po wyzwoleniu odrębnymi rodzajami prawa. Orientacja w tym względzie przechodziła dłuższy okres dojrzewania i ostatecznie otrzymała sankcję ustawową dopiero wraz z uchwaleniem nowych kodeksów. Tym się tłumaczy, że sądy powszechne bez tej sankcji rozpoznawały w całym ubiegłym okresie w postępowaniu cywilnym sprawy ze stosunków podlegających zarówno prawu cywilnemu, jak i prawu rodzinnemu i opiekuńczemu oraz prawu pracy. 1 zalegalizował tę praktykę wyjaśniając, że wyrazy „sprawa cywilna” mają w prawie procesowym inny sens niż w prawie materialnym.
- 2 2 w § 1 ustanawia ogólną jurysdykcję sądów powszechnych w sprawach cywilnych, ogranicza ją jednak w § 1—3 jurysdykcją sądów szczególnych (§ 1), państwowego arbitrażu gospodarczego (§ 2) i innych organów (§ 3). Jurysdykcja sądów szczególnych i innych organów jest w § 1 i 3 potraktowana jako wyjątkowa, czyli że w stosunku do nich za jurysdykcją sądów powszechnych przemawia domniemanie. Natomiast według § 2 jurysdykcje sądów powszechnych i państwowego arbitrażu gospodarczego są równorzędne, nie ma więc w ich wzajemnym stosunku domniemanie jurysdykcji sądów powszechnych.
- Artykuły 3, 4, 5, 6, 9 i 10 określają główne zasady, na których opiera się w sprawach cywilnych wymiar sprawiedliwości w Polsce Ludowej, aby uwypuklić z wszelką wyrazistością charakterystyczne cechy postępowania cywilnego. Dawny kodeks był również zbudowany na pewnych zasadach i nie był zbiorem przypadkowo i bezplanowo skonstruowanych dyspozycji. Jednakże zasady te kryły się w szczegółowych przepisach, z których można je było dopiero wywnioskować. System ten był i jest praktykowany w kodeksach hołdujących zasadzie prawdy formalnej, aby zamaskować jej ujemne strony. Polski ustawodawca powojenny przeszedł zgodnie z założeniami nowego ustroju do zasady prawdy obiektywnej jako naczelnej zasady postępowania cywilnego, rozwijając ją w dalszych podstawo-

- wych zasadach, na których opiera się struktura postępowania cywilnego. Przeobrażenie, jakie dokonało się w zakresie zasad postępowania w ubiegłym dwudziestoleciu, doznało w nowym kodeksie istotnego udoskonalenia. Umieszczenie zasad w przepisach wstępnych nie spełnia wyłącznie roli haseł. Stanowi ono również nakaz, żeby sądy, nie zbaczając z drogi obranej przez polskiego ustawodawcę, czynnie rozwijały te zasady i w wypadkach wątpliwych traktowały je jako istotny substrat interpretacyjny.
- 3 § 1 Głosi zasadę mówienia prawdy przy gromadzeniu materiału procesowego.
- § 2 Według zawartej w nim zasady sąd wykonuje czynności kontrolne, dążące do tego, żeby materiał był kompletny oraz żeby postulatowi prawdy obiektywnej stało się zadość.
- 4 Ustanawia zasadę uprzywilejowanej ochrony własności społecznej przez sygnalizowanie nadrzędnym jednostkom gospodarki uspołecznionej potrzeby wkroczenia w drogę nadzoru i dochodzenia roszczenia przeciwko dalszym osobom. Ewentualnie należy w takich wypadkach zawiadamiać prokuratora.
- 5 Stanowi jako zasadę obowiązek sądu informowania i pouczenia stron występujących bez adwokata.
- 6 Powtarza zasadę koncentracji materiału procesowego.
- 7 90 d Wprowadza dwie zmiany: 1) przesłanką ingerencji prokuratora w dochodzenie spraw cywilnych jest ochrona praworządności, praw obywateli, interesu społecznego i własności społecznej; 2) w sprawach niemajątkowych z zakresu prawa rodzinnego prokurator może wytaczać powództwa tylko w wypadkach wskazanych w ustawie. Wypadki takie wymienia prawo materialne w art. 22, 86, 127 kod. rodz. i op. Prokurator nie może więc — co dotychczas było sporne — wytoczyć powództwa o rozwód. W związku z powyższym ograniczeniem rola prokuratora jako powoda jest dwojaka: na podstawie 7 wykonuje on prawo dochodzenia przysługujące osobie legitymowanej, a na podstawie przepisów prawa materialnego prokuratorowi przysługuje samodzielne prawo dochodzenia niezależne od czyjegokolwiek prawa.
- 8 Przyznaje organizacjom społecznym ludu pracującego — dla ochrony praw obywateli — prawo żądania wszczęcia postępowania oraz brania udziału w toczącym się postępowaniu, jednakże tylko w wypadkach przewidzianych w ustawie (por. 61).
- 9 Stanowi obowiązującą już w kodeksie dawnym zasadę jawności rozpoznawania spraw, a dla stron i uczestników — także jawność akt sądowych z prawem otrzymania odpisów i wyciągów.

I	II	III
10		Podnosi do rangi zasady dążenie do ugodowego załatwienia spraw.
	3	por. 189
	4	por. 1097—1110
	5	por. 1111—1116
	6	por. 12
11	7	r
12		6 d r
13		§ 1 Ustanawia domniemanie, że sprawy cywilne należy rozpoznawać w procesie. § 2 Nawiązuje do tego, że tylko proces wyczerpuje wszystkie przepisy, które składają się na całość postępowania, natomiast inne rodzaje postępowania są uregulowane jedynie w szczegółach odpowiadających ich specyfice. Ze względu na to nakazuje, żeby elementy konieczne do skompletowania całości były czerpane z procesu.
14		Nakazuje, żeby przepisy dotyczące jednostek gospodarki uspołecznionej były stosowane do instytucji państwowych nie prowadzących działalności gospodarczej.
	8	Pominięto, jako bezprzedmiotowy.

Część pierwsza

KSIĘGA PIERWSZA. PROCES

TYTUŁ I. SĄD

DZIAŁ I. WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU

PRZEPIS WSTĘPNY

	9	Pominięto jako przepis ustrojowy.
15		§ 1—46 d § 2 Zasadę 46 d zastosowano do sytuacji odwrotnej.

Rozdział 1. Właściwość rzeczowa

Oddział 1. Podstawy właściwości

16	10	§ 1—10 d r § 2 Powtarza art. 5 ustawy z dnia 28.III.1958 r. (Dz. U. Nr 18, poz. 75), traktujący o właściwości sądu d'a spraw o rozwód, w części dotyczącej właściwości rzeczowej.
17	11	pkt 1—11 pkt 1 d pkt 2—11 pkt 3 d pkt 3—11 pkt 2 d Zmieniono bliższe oznaczenie „jednej ze stron” przez wprowadzenie wyrazów „jednostka gospodarki uspołecznionej” pkt 4—11 pkt 4 d Pominięto Skarb Państwa ze względu na art. 33 k.c., według którego Skarb Państwa jest także jednostką gospodarki uspołecznionej.
18	11'	

I	II	III
---	----	-----

Oddział 2. Wartość przedmiotu sporu

19	12	§ 2 r
20	13	
21	14	r
22	15	
23	16	W części końcowej zdania zastąpiono wyrazy „suma czynszu za czas potrzebny do wypowiedzenia” wyrazami „suma czynszu za okres trzech miesięcy” — dla zharmonizowania z art. 673 § 2 k.c.
24	17	r
25	18	§ 1—18 § 1 d Skreślono wyrazy „w razie wątpliwości”, albowiem sprawdzanie wartości wchodzi w grę tylko wówczas gdy zachodzą wątpliwości. Dodano „na posiedzeniu niejawnym” ze względu na art. 148 § 1. § 2—18 § 2 d § 3—19 § 1 d r 18 § 3 d Pominięto, jako należący do przepisów o kosztach sądowych.
26	19	19 § 2 d Pominięcie wyrazów, że ponownego badania wartości nie dokonuje „sąd, do którego pozew skierowano”, oznacza, że ponowne badanie nie jest dopuszczalne nie tylko przez ten sąd, lecz również wtedy, gdy przekazania sprawy do innego sądu nie było — jeżeli przedmiot sporu nie ulegnie zmianie.

Rozdział 2. Właściwość miejscowa

Oddział 1. Właściwość ogólna

27	20	§ 1—20 zd 1 d r § 2—20 zd 2 d Miejsce zamieszkania określa się według przepisów k.c. (brak jednak przepisu co do siedziby — art. 41 k.c.).
28	21	Po pierwszym wyrazie „zamieszkania” dodano „w Polsce”, co zmienia istotnie treść tego przepisu.
	22	Pominięto, albowiem wystarczy 28, 45. Funkcjonariusz państwowy lub wojskowy udający się za granicę nie wyzywa się normalnie zamieszkania.
	23	Pominięto, ponieważ stał się bezprzedmiotowy w związku z 27 § 2 i art. 26 k.c.
	24	Pominięto, jako nie mający większego znaczenia w związku ze 176.
29	25	r Organem nazywa nowy kodeks — zgodnie z art. 38 k.c. — osobę działającą za osobę prawną (67 § 2). W 29 chodzi jedna nie o tę osobę działającą, lecz o określoną w nim jednostkę organizacyjną. W tym sensie sprostowano 25 d.
30	26	26 zd 1 d 26 zd 2 d Pominięto wskutek przeoczenia. Przez to uchylenie powstała luka, skoro w nowym kodeksie brak przepisu o siedzibie (por. 27).

Oddział 2. Właściwość przemienna

31	27	
32	28	r
33	29	r Zamiast „organ” użyto wyrazów „jednostka organizacyjna” z przyczyn podanych w uwadze do 29. Specyfikację przedsiębiorstw w 29 d zastąpiono określeniem zbiorowym „jednostka organizacyjna”, „zakład”.
34	30	Wykazanie dokumentem będzie konieczne tylko wówczas, gdy mimo wykazania innymi środkami pozostaną wątpliwości. Nie będzie więc konieczne dołączenie dokumentu do pozwu.
	30 ¹	por. 462
35	31	r
36	32	
	33	Pominięto, jako nieaktualny.
37	34	

Oddział 3. Właściwość wyłączna

38	35	Pominięto ciężar realny, jako nie objęty k.c.
39	36	36 § 1 d Pominięto ze względów celowości ograniczenie „dopóki dziedzice spadku nie objęli”; dodano ewentualną właściwość sądu położenia majątku spadkowego. 36 § 2 Pominięto, jako niepotrzebny, bo powództwa takie nie opierają się na podstawie rzeczowej, jakiej dotyczy 35.
40	37	r
41	38	§ 1—38 § 1 d Pominięto wyrazy „jeżeli przynajmniej jedna ze stron ma obywatelstwo polskie”, albowiem problemy jurysdykcyjne są uregulowane w części trzeciej (1100). § 2 Dostosowano do art. 5 ustawy z dnia 28.III.1958 r. (Dz. U. Nr 18, poz. 75) w części dotyczącej właściwości miejscowej. 38 § 2 d Pominięto, jako niepotrzebny.
42	39	Rozciągnięto na przysposobienie ze względu na zmianę jego charakteru w kod. rodz. i op. (<i>adoptatio plena</i>). Pominięto wyrazy „jeżeli choćby jedna ze stron ma obywatelstwo polskie”, albowiem problemy jurysdykcyjne są uregulowane w części trzeciej (1101).

Oddział 4. Przepisy szczególne

43	40	§ 1—40 § 1 d r i 42 d Treść tego ostatniego przepisu zmodyfikowano bądź uogólniono i rozciągnięto na sądy wojewódzkie. § 2—43 d r
	41	Pominięto wobec przejęcia spraw wekslowych i czekowych do rozpoznania przez państwowe biura notarialne (480).
	42	por. 43 § 1
	43	por. 43 § 2
44	44	r

I	II	III
45	45	Pominięto wyrazy „na wniossek”, aby w razie potrzeby oznaczenie sądu mogło nastąpić z urzędu.
	46	por. 15 § 1.
46	47	W § 1 dodano trzecie zdanie tej treści, że strony mogą ograniczyć umową prawo wyboru pomiędzy kilku sądami właściwymi. Pominięto obowiązek przedstawienia przy pozwie dokumentu stwierdzającego umowę o właściwość.
	48	Pominięto, jako uchylony.

DZIAŁ II. SKŁAD SĄDU

47	Należy z natury swej do ustroju sądów. § 1 — art. 7 § 1 zd. 1 u.s.p. § 2 — art. XLV § 1 przep. wpraw. k.p.c. d § 3 — art. XLV § 2 przep. wpraw. k.p.c. d § 4 — art. 7 § 1 zd 2 u.s.p. r
----	---

DZIAŁ III. WYŁĄCZENIE SĘDZIEGO

48	49	§ 1 pkt 1—3—49 pkt 1—3 d pkt 4 —49 pkt 4 d Dodano „radcą prawnym”. pkt 5 —49 pkt 5 d Dodano „w sprawach, w których występował jako prokurator”. § 2 Małżeństwo, przysposobienie, opieka i kuratela uzasadniają wyłączenie także po ich ustaniu.
49	50	50 § 1 d r Opuszczono wyraz „uzasadniona”, jako niepotrzebny. 50 § 2 d por. 50 § 2.
50	51	§ 1 — 51 § 1 d § 2 — 50 § 2 d r § 3 — 51 § 2 d
51	52	r
52	53	§ 1 — 53 d
	54	§ 2 — 54 d O wyłączeniu sędziego sąd orzeka z urzędu w składzie 3 sędziów na posiedzeniu niejawnym. Zamiast dochodzeń § 2 przewiduje wyjaśnienia sędziego.
53	55	Maksimum grzywny podwyższono z 750 do 5 000 zł.
54	56	Uwzględniono także ławników.

TYTUŁ II. PROKURATOR

55	Ustanawia obowiązek wskazania osoby, na rzecz której prokurator wytacza powództwo — z wyjątkiem spraw niemajątkowych z zakresu prawa rodzinnego, co do których przepis szczególnie nie stanowi inaczej (np. 454 § 1).
56	§ 1 — 96 d Ustanawia obowiązek zawiadomiania osoby, wskazanej w pozwie prokuratora, wraz z doręczeniem pozwu. W razie wstąpienia tej osoby do postępowania prokurator ma stanowisko współuczestnika jednolitego. § 2 Przepis ten ma na względzie przedmiot sporu w sensie

I	II	III
---	----	-----

57	materialnym, a więc rozporządzenie materialnoprawne. Określa, kto jest stroną w procesie, gdy prokurator nie wytacza powództwa na rzecz oznaczonej osoby (por. 448 i 454).
58	368 d
59	92 d r
60	§ 1 zd 1 — 90 d; dalszą część 90 d pominięto w związku z 3. zd 2 — 91 pierwsza część zdania d zd 3 — 91 dalsza część zdania d zd 4 — Stanowi obowiązek doręczania prokuratorowi pism procesowych i orzeczeń oraz zawiadamiania go o terminach i posiedzeniach. § 2 — 93 d

TYTUŁ III. ORGANIZACJE SPOŁECZNE LUDU PRACUJĄCEGO

61	Konkretyzuje wypadki, o których wspomina art. 8, a w których organizacjom społecznym ludu pracującego przysługuje prawo żądania wszczęcia powództwa i wzięcia udziału w sprawie.
62	Podciąga powyższe organizacje pod przepisy o prokuratorze.
63	Przewiduje dopuszczenie organizacji, o których wyżej mowa, a które nie uczestniczą w sprawie, do udziału w postępowaniu celem przedstawienia istotnego poglądu wyrażonego w ich uchwałach lub oświadczeniach ich organów. Chodzi tu nie o dowód z biegłych, lecz o przeprowadzenie w tym punkcie rozprawy z udziałem przedstawicieli organizacji.

TYTUŁ IV. STRONY

64	57	57 § 1 d został wchłonięty przez 64 i 65; 57 § 2 d por. 66. W dotychczasowym prawie była mowa tylko o zdolności procesowej. Pod nazwą tą kryły się jednak dwie zdolności. Skoro bowiem zdolność procesowa polegała na zdolności zobowiązania się przez umowę, a do zobowiązania takiego konieczna była zdolność zarówno prawna, jak i do czynności prawnych, to w dziedzinie prawa procesowego należało także rozróżniać dwie równoległe zdolności, tj. zdolność do tego, by być stroną w procesie, oraz zdolność do podejmowania czynności procesowych, co było uznawane w teorii oraz stosowane w praktyce. Nowy kodeks porzucił tę metodę, regulując obie zdolności odrębnie, mając w tej kwestii na uwadze zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych. 64 § 1 określa zdolność sądową, tj. zdolność do tego, by być stroną w procesie. W dotychczasowym prawie miały ją tylko osoby fizyczne i prawne jako jedyne, które posiadały zdolność prawną. Wyjątki były bardzo odosobnione. Art. 135
----	----	--

I	II	III
---	----	-----

- pr. spadk. przyznawał zdolność sądową władzy, praktyka zaś przyznawała ją istocie poczętej, lecz jeszcze nie urodzonej, oraz Partii.
- 64 § 2 przyznaje zdolność sądową w szerokich rozmiarach organizacjom społecznym nie posiadającym osobowości prawnej.
- 65 Zdolność do czynności procesowych nazywa zdolnością procesową, nazwa więc ta ma obecnie inne (węższe) znaczenie. Jednostki organizacyjne posiadające zdolność sądową mają także zdolność procesową. Osoby fizyczne mają tę zdolność w zależności od tego, czy posiadają zdolność do czynności prawnych bądź pełną, bądź też — gdy są w zdolności tej ograniczone — w zakresie spraw wynikających z czynności prawnych, których mogą dokonywać samodzielnie.
- 66 57 § 2 d r Redakcję dostosowano do zmian w 64 i 65.
- 67 Wypełnia lukę istniejącą w dotychczasowym prawie. Przedstawicielami osób prawnych i organizacji bez osobowości prawnej są ich organy. Za Skarb Państwa działa organ jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, albo organ jednostki nadrzędnej.
- 68 58 r Redakcja została dostosowana do zmian w 66 i 67.
- 59 Pominięto ze względu na 202 zd 2.
- 69 62 § 1 d Redakcję dostosowano do zmian w 66 i 67. Przekazano na posiedzenie niejawne.
- 70 60 § 1 — 60 § 1 d r Redakcja dostosowana do zmian w 66 i 67.
- § 2 — 60 § 2 zd 1 d r.
- 71 61 60 § 2 zd 2 i 61 d Dodano końcową część zdania „i w miarę potrzeby wyda odpowiednie postanowienie”. Dodatek ten jest niepotrzebny, bo treść jego jest sama przez się zrozumiała. Pominięto — jako niepotrzebne — z 61 d wyrazy „a nie podlegają uzupełnieniu z urzędu”.
- 62 62 § 2 d pominięto, jako należący do przepisów o kosztach sądowych. Co do 62 § 1 d por. 69.

DZIAŁ II. WSPÓŁCZESTNICTWO W SPORZE

- 72 63 § 1 pkt 1 — 63 pkt 1 d r Nazwa „współuczestnictwo materialne” jest uznana za termin ustawowy.
- pkt 2 — 63 pkt 2 d r Nazwa „współuczestnictwo formalne” jest terminem ustawowym. Do współuczestnictwa formalnego konieczna jest dla każdego z roszczeń lub zobowiązań z osobna oraz dla wszystkich wspólnie właściwość zarówno rzeczowa, jak i miejscowa.
- § 2 Zdarza się, że dochodzone roszczenie jest po stronie powodowej lub pozwanej niepodzielne, że więc zachodzi współuczestnictwo konieczne, a po każdej stronie współ-

uczestnikiem jest — oprócz osób fizycznych — jednostka gospodarki uspołecznionej. Otóż w takim wypadku dochodzenie roszczenia byłoby niemożliwe, bo należałoby dochodzić go częściowo w sądzie powszechnym, a częściowo przed komisją arbitrażową. Jednakże przy takim dochodzeniu brak by było stronom w jednym i drugim miejscu legitymacji. 72 § 2 rozwiązuje tę sytuację w ten sposób, że uznaje sąd powszechny za powołany do rozpoznania takiej sprawy w całości. Niestety, 72 reguluje powyższe zagadnienie tylko po stronie pozwanej. Sytuacje, o których wyżej mowa, mogą powstać także w toku procesu wskutek następstwa procesowego, zwłaszcza na podstawie 194, 196.

73 64 § 1 — 64 § 1 d Pominęto część zdania po średniku, aby wyłączyć wniosek, że materiał wniesiony do postępowania przez jednego ze współuczestników powinien być pominięty przy rozpoznaniu sprawy w stosunku do innego. § 2 — 64 § 2 d r
63 § 3 d Pominęto, jako niepotrzebny (233).

74 65

DZIAŁ III. INTERWENCJA GŁÓWNA I UBOCZNA

75 66 r
76 67 r
77 68
78 69 § 1 — 69 § 1 d
§ 2 — 69 § 2 d
§ 3 — 69 § 3 d Dodano drugie zdanie: „W razie prawomocnego uwzględnienia opozycji czynności interwenienta ubocznego będą uważane za niebyłe”, wypełniając w ten sposób istotną lukę w prawie dotychczasowym.
79 70
80 71
81 72 r
82 Zawiera istotne powiększenie doniosłości interwencji ubocznej przez wyposażenie wyroku w powagę rzeczy osądzonej w stosunku do interwenienta strony, do której przystąpił.
83 73

DZIAŁ IV. PRYZPOZWANIE

84 74 § 1 — 74 § 1 d r Nowa redakcja konkretyzuje instytucję przypozwania.
§ 2 — 74 § 2 d
85 Ustala termin decydujący o tym, z jaką chwilą wyrok uzyskuje względem przypozwanego, który nie zgłosił swego przystąpienia, skutki przewidziane w 82.

DZIAŁ V. PEŁNOMOCNICY PROCESOWI

	75	} Zostały wchłonięte przez 195 § 1 i 2 i 198.
	76	
	77	
86	78	r
87	79	§ 1 — 79 § 1 zd 1 d r Zdolność być pełnomocnikiem rozciągnięto na osobę pozostającą w stosunku przysposobienia (wobec nowego charakteru przysposobienia — <i>adoptatio plena</i>). Wyraz „dzieci” zastąpiono wyrazem „zstępni”. § 2 — 79 § 1 zd 2 d r Rozciągnięto na radcę prawnego i szereg dalszych osób kwalifikujących się jako pełnomocnicy jednostek gospodarki społecznej lub organizacji społecznych ludu pracującego. § 3 — 79 § 3 d Dodano „o ustalenie ojcostwa”. 79 § 2 d por. 453.
88	80	
89	81	§ 1 — 81 § 1 d Dodano „radca prawny”. Wyrazy: „sądowego lub notarialnego uwierzytelnienia” zastąpiono wyrazami: „urzędowego poświadczania”.
90	82	r
91	83	83 d Dodano w pkt 1 „rewizję nadzwyczajną”, a w pkt 3 — „radcę prawnego”.
	84	Pominięto, jako niepotrzebny. Udzielenie pełnomocnictwa nie pozbawia strony prawa podejmowania samodzielnie czynności procesowych.
92	85	r
93	86	Prawo strony odwoływania oświadczeń pełnomocnika zostało rozszerzone, obejmuje bowiem także oświadczenia o treści prawnej.
94	87	§ 1 — 87 § 1 d Uzupełniono wyjaśnieniem, kiedy wypowiedzenie pełnomocnictwa przez mocodawcę wywiera skutek w stosunku do sądu. § 2 — 87 § 2 d Wyjaśnia, że pełnomocnik może być zwolniony od obowiązku dalszego działania.
95		Rozciąga 94 na adwokata ustanowionego dla strony zwolnionej od kosztów sądowych w razie zwolnienia go od zastępowania strony. Wypełnia istniejącą dotychczas lukę.
96	88	Wyjaśnia uzupełniająco, kiedy pełnomocnictwo wygasa z mocy ustawy (śmierć strony lub utrata przez nią zdolności procesowej).
97	89	
	90	por. 7, 60
	91	por. 60 § 1
	92	por. 59
	93	por. 60 § 2
	94	Pominięto, co oznacza, że prokurator, który nie wniósł pozwu, nie może wystąpić ze skargą o wznowienie, zwłaszcza że 60 § 2 ogranicza się do środków odwoław-

I	II	III
---	----	-----

95 czych, do których skarga o wznowienie nie należy.
 Pominięto, jako niepotrzebny ze względu na 417.
 96 por. 56 § 1

TYTUŁ V. KOSZTY PROCESU

98	97	§ 1 — 97 i 100 d r
		§ 2 — 99 d Zawiera specyfikację niezbędnych kosztów procesu prowadzonego przez stronę lub przez pełnomocnika nieadwokata.
	98	§ 3 — 98 § 1 i 99 d Zawiera specyfikację nie-
	99	zbędnych kosztów procesu prowadzonego przez adwokata. 98 § 2 d por. 99
99		98 § 2 d Pod względem zwrotu kosztów z adwokatem zrównano tylko radcę prawnego jednostki uspołecznionej. Co do prokuratora por. 106.
	100	por. 98
100	101	r
101	102	r
102		Przewiduje dalszą (poza 101) możliwość obciążenia kosztami strony wygrywającej — bez wniosku przeciwnika.
103	103	Obowiązek zwrotu kosztów rozciągnięto na interwenienta (ubocznego).
	104	por. 110
104	105	Skreślono wyrazy „jeżeli co do nich nie zapadło już wcześniej prawomocne orzeczenie”, jako niepotrzebne.
105	106	§ 1 — 106 § 1 d r § 2 — 106 § 2 d r
106	107	Prokurator nie może żądać zwrotu kosztów ani być zobowiązany do ich zwrotu, jeżeli nie jest powodem (co znaczy „udział”, wynika to z 7; por. jednak 99, gdzie prokuratora pominięto).
107	108	Dodano możliwość zasądzenia od interwenienta zwrotu kosztów wywołanych jego samoistnymi czynnościami na rzecz wygrywającego sprawę przeciwnika strony, do której interwenient przystąpił.
108	109	§ 1 — 109 § 1 d r; 109 § 2 i 3 d skreślono, jako niepotrzebne. § 2 Wyjaśnia, jak sąd postępuje w kwestii zwrotu kosztów, gdy uchyla orzeczenie i przekazuje sprawę do I instancji.
109	110	r Dodano drugie zdanie, według którego o kosztach należnych stronie działającej bez adwokata sąd orzeka z urzędu.
110		104 d Zasądzenie kosztów od świadka, biegłego, pełnomocnika lub ustawowego przedstawiciela następuje z urzędu — po ich wysłuchaniu — na posiedzeniu niejawnym.

DZIAŁ II. ZWOLNIENIE OD KOSZTÓW

- 111 § 1 — art. 3 ust. 1 przep. o koszt. sąd.
 pkt 1 — pkt 4 r
 pkt 2 — pkt 5 Zamiast „alimentów wynikających z obowiązku ustawowego” użyto wyrazów: „roszczeń alimentacyjnych” (tzn. wszelkiego rodzaju).
 pkt 3 — pkt 3 r
 pkt 4 — pkt 6
 pkt 5 — pkt 3 Zamiast „przez sąd” użyto wyrazów: „przez sąd orzekający lub opiekuńczy dla danej sprawy”.
 pkt 6 — pkt 1 r
 § 2 — art. 3 ust. 2 przep. o koszt. sąd.
- 112 § 1 — 115 § 1 pkt 1 d Dodano „w całości”, bo tylko wówczas strona nie wnosi żadnych opłat.
 § 2 — 115 § 2 d r
- 113 111 § 1 — 111 § 1 zd 1 d Wystarczy zaświadczenie organu administracji państwowej.
 § 2 — 111 § 2 zd 2 d Dotyczy tak osoby prawnej, jak i organizacji nie posiadającej osobowości prawnej.
- 114 112 § 1 i 2 — 112 § 1 i 2 d
 115 112 § 3 d Przekazanie wniosku o zwolnienie od kosztów, zgłoszonego po raz pierwszy w II instancji, sądowi I instancji do załatwienia — jest fakultatywne, a nie obligatoryjne.
- 116 113 § 1 — 115 § 1 pkt 2 d O ustanowienie adwokata może się ubiegać strona zwolniona od kosztów w całości lub częściowo. Jeżeli wniosek nie został wniesiony razem z pozwem, stosuje się odpowiednio 114 i 115. Właściwy do ustanowienia jest także zespół adwokacki. Włączono art. VI § 3 przep. wprov. k.p.c. d
 117 § 2 Traktuje o przydzieleniu adwokata stronie, która korzysta z ustawowego zwolnienia od kosztów.
- 114 por. 1106
 115 por. 112 i 117
- 118 116 r
- 119 117 § 1 — 117 § 1 d r
 § 2 Adwokat może z ważnych powodów wnieść o zwolnienie od obowiązku zastępowania strony. Do wyznaczenia innego adwokata zamiast zwolnionego powołana jest rada adwokacka lub zespół adwokacki.
- 120 118 § 1 — 118 § 1 d r
 § 2 Cofnięcie zwolnienia od kosztów i ustanowienia adwokata z powodu oczywistej bezzasadności powództwa nie zobowiązuje do uiszczenia opłat i wynagrodzenia adwokata.

II		III
		§ 3 — 118 § 2 d Dodano „i ustanowienie adwokata”. Wysokość grzywny określa 163 § 1.
121	119	119 § 1 d Dodano „ i ustanowienie adwokata”. 119 § 2 i 3 d pominięto, jako należące do kosztów sądowych.
122	120	r
123	121	Dodano „i ustanowienie adwokata”.
124	122	Reguluje wpływ wniosku o zwolnienie od kosztów lub o ustanowienie adwokata na postępowanie, które jest w toku, a więc po doręczeniu pozwu. Wynika stąd, że nie dotyczy to sytuacji, o której traktuje art. 13 przep. o koszt. sąd. w związku z wniesieniem pozwu.
	123	por. 1119
	124	por. 1120
	125	§ 1 i 2 por. 1121 § 3 por. 1122
	126	por. 1123 § 1 i 2
	127	por. 1123 § 3
	128	por. 1124
	129	por. 1125
	130	por. 1126
	131	por. 1127

TYTUŁ VI. POSTĘPOWANIE

DZIAŁ I. PRZEPISY OGÓLNE O CZYNNOŚCIACH PROCESOWYCH

Rozdział 1. Pisma procesowe

125	132	
126	133	§ 1 — 133 § 1 d Dotyczy wszystkich pism prócz pierwszego w sprawie. pkt 1 — pkt 1 d Pominięto zawód i zamieszkanie, dodano „lub nazwę” oraz „przedstawicieli ustawowych”. pkt 2 — pkt 2 d Pominięto przedmiot sprawy. pkt 3 — pkt 3 d pkt 4 — pkt 4 Dodano pełnomocnika. pkt 5 — pkt 5 d
		§ 2 — 133 § 1 d Dotyczy pierwszego pisma w sprawie. Oprócz danych wymienionych w § 1 przytacza dane pominięte z 133 § 1 d, tj. zawód i miejsce zamieszkania lub siedzibę stron, ich pełnomocników oraz przedmiot sporu. Dalsze pisma w sprawie powinny zawierać sygnaturę akt.
		§ 3 — 133 § 2 d
		§ 4 — 133 § 3 d r
127	134	Pominięto drugie zdanie, jako niecelowe.
128	135	Dodatek „dla doręczenia” ma na celu wyjaśnienie, że pisma i załączniki należy doręczać osobom uczestniczącym w sprawie. W dawnym kodeksie dyspozycji o takiej treści nie było, chociaż praktyka stosowała to w myśl obecnego wyjaśnienia.

I	II	III
129	136	
130	137	<p>§ 1 — 137 § 1 d Pominięto kwestię uiszczenia opłat jako należącą do kosztów sądowych.</p> <p>§ 2 — 137 § 2 d Dodano drugie zdanie, że pismo zwrócone nie wywołuje nigdzie żadnych skutków prawnych.</p> <p>§ 3 — 137 § 3 d r</p> <p>§ 4 — 137 § 4 d Dotychczasowy tekst, jako należący do przepisów o kosztach sądowych, zastąpiono dyspozycją, że zarządzenie przewodniczącego dotyczące zwrotu pozwu doręcza się tylko powodowi.</p>
	138	Pominięto, jako przepis ustrojowy.

Rozdział 2. Doręczenia

131	139	<p>§ 1 — 139 § 1 d Doręczeń sąd dokonuje tylko przez pocztę i woźnych.</p> <p>§ 2 — 139 § 2 d Rozporządzenie Min. Sprawiedl. określi tryb doręczania.</p>
132		<p>§ 1 — 157 d</p> <p>§ 2 — 152 d r Przyjęcie pisma przez adresata w sekretariacie jest obligatoryjne.</p>
133	140	<p>§ 1 — 140 § 2 d Ograniczono do doręczenia osobom fizycznym. Część dotyczącą pełnomocnika i osoby upoważnionej do odbioru pism przeniesiono do § 3.</p> <p>§ 2 — 148 d Dodano „organ uprawniony do reprezentowania przed sądem”, a pominięto „kogokolwiek z personelu biurowego”.</p> <p>§ 3 — 140 § 2 d i 150 d Reguluje doręczenie w wypadku ustanowienia pełnomocnika lub osoby do odbioru pism. Doręczenie państwowej jednostce organizacyjnej powinno nastąpić zawsze według § 2.</p>
	141	por. 1110
	142	por. 141
134		146 d r
135		144 d r Zamiast „w biurze, lokalu przemysłowym lub handlowym” użyto wyrazów „w miejscu pracy”.
136	143	<p>§ 1 — 143 § 1 d</p> <p>§ 2 — 143 § 2 d Dodano wyrazy „chyba, że nowy adres jest sądowi znany” oraz przepis o obowiązku sądu pouczenia przy pierwszym doręczeniu o skutkach wpływających z niezawiadomienia o zmianie adresu.</p> <p>§ 3 Wylacza stosowanie § 2 do doręczenia skargi o wznowienie i rewizji nadzwyczajnej.</p>
	144	por. 135
137	145	<p>§ 1 — 145 Zamiast straży granicznej” użyto wyrazów „służby więziennej”.</p> <p>§ 2 Reguluje sposób doręczenia osobom pozbawionym wolności.</p>
	146	por. 134

I	II	III
138	147	§ 1 — 147 § 1 d Wyraz „sąsiadowi” zastąpiono wyrazami „administracji domu”. Dodano „sołtysowi”. § 2 — 147 § 2 d Zamiast specyfikacji lokali użyto wyrazów „miejsce pracy”, a zamiast „osobie tam zatrudnionej” — „osobie upoważnionej do odbioru pism”.
	148	por. 133 § 2
139	149	§ 1 — 149 § 1 d Dodano „umieszczenie zawiadomienia w skrzynce listowej”. § 2 — 149 § 2 d § 3 Paragrafów 1 i 2 nie stosuje się do doręczeń państwowym jednostkom organizacyjnym. Do nich więc należy stosować 133 § 3 zd 2.
	150	por. 133 § 3 zd 2 i 139 § 3
140		140 § 1 d Zarówno pisma procesowe, jak i orzeczenia doręcza się w odpisie. Pominięty wyraz „wypis” oznaczał w kodeksie dawnym odpis, który spełniał te same funkcje, co oryginał. Por. jednak 350 § 2, 783 § 2.
141		§ 1 — 142 § 1 d § 2 — 142 § 2 d § 3 Jeżeli strona jest reprezentowana przez kilku pełnomocników, sąd doręcza pisma tylko jednemu z nich.
142	151	§ 1 — 151 § 1 d § 2 Określa dalsze czynności doręczającego przy doręczaniu
	152	por. 132 § 2
143	153	§ 1 — 153 § 1 d Wyrazy „wymagające dokonania czynności procesowej” zastąpiono wyrazami „wywołujące potrzebę obrony jej praw”, inaczej bowiem trudno by było znaleźć takie wypadki, jakie ma na względzie 144 d.
144		§ 1 — 153 § 5 d i 155 d (co do ustanowienia kuratora) § 2 — 153 § 2 d r § 3 — 153 § 3 d 153 § 4 Pominięto, jako należący do przepisów • kosztach sądowych. 153 § 6 d por. 146
145	154	r
146		153 § 6 r
	155	por. 144 § 1 Pominięto część dotyczącą doręczenia pisma przez wywieszenie w budynku sądowym.
147	156	Dodano na końcu „lub po wywieszeniu pisma w budynku sądowym”.
	157	por. 132 § 1
	158	por. 1136

Rozdział 3. Posiedzenia sądowe

- 148 § 1 — 162 § 1 d Dotychczasowy 162 § 1 nie wyrażał należycie treści, którą precyzuje obecnie 148. Co do dalszej zmiany 162 § 1 por. 152.
§ 2 Dopuszcza wyznaczenie posiedzenia jawnego z rozpra-

I	II	III
149	159	wą zamiast — dopuszczalnego — posiedzenia niejawnego. § 1 — 159 § 1 d Przewodniczący wyznacza termin według stanu sprawy z urzędu. § 2 — 159 § 2 d Tygodniowy termin doręczenia przed posiedzeniem może być skrócony do trzech dni.
150	160	
151	161	Dodano: „gdy czynności sądowe muszą być wykonane w innym miejscu”.
152	162	zd 1 — 162 § 2 d Wyrazy „osoby dorosłe” zastąpiono wyrazami „osoby pełnoletnie”. Skreślono część o osobach uzbrojonych, jako niepotrzebny. zd 2 — 162 § 1 Zawiera wyjaśnienie, które uznano za konieczne wobec istniejących w tym względzie różnic zdań. Jeżeli sąd pragnie uzyskać ustne wyjaśnienia stron — a ustawa nie stanowi inaczej — powinien skorzystać ze 148 § 2.
153	163	§ 1 — 163 § 1 d Posiedzenie odbywa się przy drzwiach zamkniętych także wówczas, gdy mogą być ujawnione okoliczności objęte tajemnicą państwową lub służbową. § 2 zd 1 — 163 § 2 d r
	164	zd 2 — 164 d r
154	165	§ 1 — 165 § 1 d Na rozprawie przy drzwiach zamkniętych mogą być obecni dodatkowo: przedstawiciel ustawowy, interwenient uboczny i prokurator. § 2 — 165 § 2 d r
155	166	r
156	167	r
157	168	§ 1 — 168 § 1 d Protokół spisuje się z przebiegu posiedzenia jawnego. § 2 — 168 § 2 d Dodano na końcu „oraz wzmianka o ogłoszeniu wyroku”. § 3 Z posiedzenia niejawnego sporządza się notatkę urzędową, jeżeli nie wydano orzeczenia.
158	169	§ 1 pkt 1 — 169 § 1 pkt 1 d Dodano „interwenientów” i „pełnomocników”. pkt 2 — 169 § 1 pkt 2 d Dodano, że: 1) jest rzeczą konieczną stwierdzenie w protokole ogłoszenia orzeczeń, 2) wystarcza zamieszczenie w protokole treści rozstrzygnięcia, gdy sporządzenie odrębnej sentencji orzeczenia nie jest wymagane (356). pkt 3 — 169 § 1 pkt 3 d r
159		§ 2 — 169 § 2 d
		§ 1 i 2 Sporządzenie protokołu może nastąpić za pomocą aparatur dźwiękowych.
	170	§ 3 — 170 § 1 r 170 § 2 i 3 skreślono.
160	171	Uzupełnienia i sprostowania protokołu żądać można nie później niż na następnym posiedzeniu, a sprostowania protokołu z posiedzenia, po którego zamknięciu zapadł wy-

I	II	III
		rok — dopóki akta sprawy znajdują się w sądzie (chyba tej instancji, w której wyrok zapadł). Decyzję należy doręczyć. W terminie tygodniowym od doręczenia można się odwołać do sądu.
161	172	W drugim zdaniu dodano „radca prawny”.
162	173	Rozszyfrowano termin „przepisy istotne”. Strona nieobecna na posiedzeniu może zwracać uwagę sądu (wytknąć obrazę przepisów) na najbliższym posiedzeniu, a strona, która uprawdopodobni, że nie zgłosiła zastrzeżeń bez swej winy, może zgłaszać je mimo przekroczenia terminu przewidzianego w 162.
163		art. VIII i VIII ¹ przep. wpraw. k.p.c. d Zawiera ogólne przepisy dotyczące środków przymusu (grzywny, przymusowego sprowadzenia, aresztowania).

Rozdział 4. Terminy

164	174	r
165	175	§ 1 Terminy oblicza się według przepisów prawa cywilnego. § 2 — 175 Skreślono drugie zdanie, jako niepotrzebne. § 3 Równoznaczne z oddaniem piśma w polskim urzędzie pocztowym jest oddanie go przez żołnierza w dowództwie jednostki wojskowej, przez osobę pozbawioną wolności — w administracji zakładu karnego, a przez członka załogi polskiego statku morskiego — u kapitana statku.
166	176	

Rozdział 5. Uchybienie i przywrócenie terminu

167	177	§ 1 — 177 § 1 d r 177 § 2 d Skreślono, jako już nieaktualne.
168	178	
169	179	§ 1, 2 i 3 — 179 § 1, 2 i 3 d § 4 Po upływie roku od uchybionego terminu przywrócenie dopuszczalne jest tylko w wyjątkowych okolicznościach.
170		Przywrócenie terminu do odwołania, gdy chodzi o wyrok orzekający unieważnienie małżeństwa lub rozwód albo ustalający nieistnienie małżeństwa, jest niedopuszczalne, jeżeli choćby jedna tylko strona po uprawomocnieniu się wyroku zawarła nowe małżeństwo.
171	180	180 zd 1 d 180 zd 2 d pominięto ze względu na 148. 180 zd 3 d por. 172
172	181	zd 1 i 2 — 181 d r zd 3 Odnosi się tylko do zd 1 i 2. Sformułowanie jego jest jednak niejasne, bo w związku ze zdaniem 4 mogłoby być odniesione także do wniosku o przywrócenie terminu. zd 4 — 180 zd 3 d r Zd 4 jest niepotrzebne, bo postanowienie przywracające termin jest niezaskarżalne, a rozpra-

I	II	III
---	----	-----

182 wa obejmuje całość sprawy, chyba że sąd ograniczy rozprawę w zakresie dozwolonym do części.
Pominięto, jako nieodpowiedni.

Rozdział 6. Zawieszenie postępowania

173 183 183 § 1 pkt 2 d Zawieszenie przez sąd nie wchodzi w grę.
174 § 1 pkt 1 — 183 § 1 pkt 1 d r
pkt 2 Przyczyną zawieszenia są braki w składzie jednostki organizacyjnej.
pkt 3 — 190 d Uproszczono.
pkt 4 — 188 zd 1 d r
§ 2 zd 1 — 183 § 2 d r
zd 2 — 184 d r

175 187 d Dodano jednoczesne zawiadomienie o śmierci pełnomocnika i zakaz stosowania 136 § 2.
176 189 zd 1 d r
177 § 1 pkt 1 — 191 pkt 1 d Wyraz „procesu” zastąpiono wyrazami „innego toczącego się postępowania cywilnego”.
pkt 2 — 191 pkt 2 d r
pkt 3 — 191 pkt 3 d r
pkt 4 — 191 pkt 4 d
pkt 5 — 195 § 2 d r
pkt 6 — § 301 instrukcji sądowej Postępowanie należy zawiesić, jeżeli z przyczyn formalnych określonych w tym punkcie nie można nadać sprawie dalszego biegu.
§ 2 — 192 § 2 d r

178 195 § 1 zd 1 d
179 § 1 — 196 d Dodano „niemożność nadania sprawie dalszego biegu”.
§ 2 — 194 d r
§ 3 Określa wpływ zawieszenia na czynności sądu i stron.

184 por. 174 § 2
180 wstęp — 193
185 pkt 1 — 185 d r (wyraża to samo co 185 d w skróconej formie).
pkt 2 Reguluje podjęcie postępowania w wypadku zawieszenia z powodu utraty zdolności sądowej.

186 pkt 3 — 186 d r Treść pkt 3 jest ta sama co w 186 d, lecz w skróconej formie.
pkt 4 — 192 § 1 d r

187 por. 175
188 por. 174 § 1 pkt 4; 188 zd 2 pominięto.

181 189 pkt 1 — 189 zd 2 d
pkt 2 — 195 § 1 zd 2 d r; 189 zd 1 d por. 176
190 por. 174 § 1 pkt 3
191 por. 177 § 1 pkt 1 do 4
192 Co do 192 § 1 d por. 180 pkt 4, a co do 192 § 2 d por. 177 § 2.

I	II	III
	193	por. 180 wstęp
	194	por. 179 § 2
	195	por. 177 pkt 5, 178
	196	por. 179 § 1
	197	Skreślono ze względu na szeroki zasięg 730.
182	198	§ 1 — 198 § 1 d Jako przyczynę umorzenia dodano: niewystąpienie powoda, gdy nie żądał on rozpoznania sprawy w jego nieobecności, a pozwany nie zgłosił wniosku o rozpoznanie sprawy (177 § 1 pkt 5), niemożliwość nadania sprawie dalszego biegu (177 § 1 pkt 6), niezgłoszenie wniosku o podjęcie postępowania zawieszono na wniosek spadkobiercy (176) i brak następcy prawnego strony, która utraciła zdolność sądową (w tym ostatnim wypadku umorzenie następuje po upływie nie dopiero 3 lat od chwili zawieszenia, lecz już z chwilą stwierdzenia braku zdolności sądowej). Pominięto natomiast zgodny wniosek stron o umorzenie postępowania.
		§ 2 — 198 § 2 zd 1 d Zmieniono drugą część zdania po wyrazie „jednak” o tyle, że poprzedni pozew nie wywołuje nigdzie skutków prawnych.
		§ 3 — 198 § 2 zd 2 d Dodano dalszą część zdania stanowiącą, że w sprawach o unieważnienie małżeństwa i rozwód oraz o ustalenie nieistnienia małżeństwa postępowanie umarza się w całości.
		§ 4 — 198 § 3 d
183	199	

DZIAŁ II. POSTĘPOWANIE PRZED SĄDAMI PIERWSZEJ INSTANCJI

Rozdział 1. Postępowanie pojednawcze

184	453 § 1 i 2 d Precyzuje przesłanki zawarcia ugody sądowej przed wniesieniem pozwu. Mimo braku takiej specyfikacji w danym kodeksie praktyka kierowała się tymi przesłankami, choć co prawda z modyfikacją wynikającą z 453 § 5.
185	§ 1 — 453 § 1 d Pominięto zdanie 3, jako nieściśle; właściwy jest sąd właściwości ogólnej. § 2 Przewiduje skład sądu jednoosobowy, czyli bez ławników. § 3 — 453 § 3 d Strony podpisują ugodę, a nie protokół.
186	§ 1 — 453 § 4 d § 2 Stanowi sankcję na wypadek, gdy przeciwnik wzywającego nie stawi się na posiedzenie. Przez zmianę lokaty przepisów o postępowaniu pojednawczym kodeks daje wyraz założeniu, że normalnie każdy pozew powinien być poprzedzony pertraktacjami ugodowymi, możliwie przed sądem.

Rozdział 2. Pozew

- 187 200 § 1 — 200 § 1 d W pkt 1 d dodano „chyba że przedmiotem sprawy jest oznaczona kwota pieniężna”.
- 201 § 2 — 200 § 2 i 201 d W § 2 pominięto wniosek o wydanie wyroku zaocznego, albowiem sąd wydaje go z urzędu; dodano punkt 2 „dokonanie oględzin”.
- 188 204 d
- 189 3 d W nauce prawa proc. znana jest teoria, że istołą proce- su jest roszczenie obywatela do państwa o ochronę sądo- wą. Twórcy dawnego k.p.c., stojąc na gruncie tej teorii, dali wyraz swemu stanowisku w sformułowaniu 3 d. Teoria powyższa jest jednak sporna, nie da się zresztą pogodzić z założeniami nowego ustroju. Poza tym uznanie tej czy innej teorii nie jest zadaniem ustawy, która powinna się ograniczać do regulowania życia społecznego według za- chodzących potrzeb. Do spełnienia zaś tego zadania 3 d w części dotyczącej ochrony sądowej przed naruszeniem pra- wa jest zupełnie niepotrzebny. Prawo dochodzenia swych praw przed powołanymi w tym celu organami wynika dostatecznie z prawa materialnego. Dlatego 3 d w tej częś- ci należało pominąć. Natomiast musiał się on utrzymać w części, w której traktował o powództwie o ustalenie, gdyż prawo dochodzenia w tej formie z prawa materialnego nie wynika. Właściwą lokatą tej części nie jest jednak ty- tuł wstępny zawierający przepisy jurysdykcyjne, lecz roz- dział o pozwie.
- 190 Art. V ust. 1 przep. wprov. k.p.c. d r Nie ma żadnej uzasad- nionej przyczyny, żeby przepis ten znajdował się poza ko- dekssem.
- 191 202 Dodano „o ile dla każdego z tych roszczeń nie jest przewi- dziane postępowanie odrębne”, wychodząc widocznie z za- łożenia, że przez tryb należy rozumieć proces i postępowanie nieprocesowe, gdy tymczasem tryb oznacza każdy od- mienny rodzaj postępowania, a więc i postępowanie odręb- ne. Gdyby kierować się koncepcją, która przyświecała przy zmianie 202 d, nie mielibyśmy w kodeksie żadnego poucze- nia, jak należy postąpić, gdy sprawa toczy się według prze- pisów ogólnych o procesie, powinna się zaś toczyć według przepisów o postępowaniu odrębnym. Przepisem takim jest jednak 201 dlatego, że postępowanie odrębne jest także odmiennym trybem.
- 203 Pominięto, jako nieaktualny.
- 204 por. 188
- 192 205 pkt 1 — 205 pkt 1 d Opuszczono, jako niepotrzebne, wyrazy „w tym samym lub innym sądzie”.
- pkt 2 — 205 pkt 2 Utrzymano tylko do wyrazu „powodo- wi”. Dalsza część przeniesiona do 204 § 1 zd 2.
- pkt 3 — 205 pkt 3 d Dodano dalszą część zdania, że pkt 3

- stosuje się także wówczas, gdy nabywca należy do osób, których udział w sprawie uzasadniałby jej rozpoznanie przez państwowy arbitraż gospodarczy. Pozostaje to w związku z 72 § 2. Stosuje się go tutaj zarówno do strony powodowej, jak i pozwanej.
- 193 206 § 1 — 206 § 1
 § 2 wyjaśnia, jak przedstawia się sprawa zmiany powództwa, gdy nie zachodzi zmiana prawdziwa, tzn. wycofanie roszczenia pierwotnego i zastąpienie go innym, natomiast powód występuje z nowym roszczeniem obok pierwotnego. W zdaniu drugim § 2 reguluje zagadnienie, którym zajmował się Sąd Najwyższy w składzie Calej Izby (OSN 1956, poz. 31) i rozstrzygnął je inaczej.
 § 3 łączy treść 206 § 2 i 221 d r
- 194 Proces — w przeciwieństwie do postępowania procesowego — jest pod względem podmiotowym postępowaniem zamkniętym, dopuszcza mianowicie wejście do toczącego się postępowania dalszych osób tylko w ograniczonych, wyraźnie w ustawie wskazanych wypadkach. Zbyt formalistyczne potraktowanie tej zasady wywołuje wyraźne niedogodności dla stron. 195, 196 i 198 rozszerzają istotnie możliwość tego, by się stać stroną procesu toczącego się pomiędzy innymi osobami. W ten sposób nowy kodeks zbliża nieco proces do postępowania nieprocesowego i stara się zapobiec oddaleniu powództwa z powodu braku legitymacji i przeciwdziałać mnożeniu procesów.
 194 § 1 i 2 dotyczy wypadku, gdy stronie pozwanej brak legitymacji biernej. § 1 upoważnia sąd do wezwania na wniosek jednej ze stron właściwej osoby do udziału w sprawie. Skutki wezwania wyjaśnia § 2.
 194 § 3 dopuszcza na wniosek powoda wciągnięcie w toczące się postępowanie dalszych jeszcze osób, przeciwko którym roszczenie mogłoby być również dochodzone (np. w sprawach o odszkodowanie za wypadek przy pracy osób współodpowiedzialnych).
 194 § 4 Gdy chodzi o ochronę własności społecznej, wezwanie z § 1 i 3 może nastąpić z urzędu. Uogólniono art. 13 ustawy z 17.VI.1959 r. (Dz. U. Nr 36, poz. 223).
- 195 Ma na względzie sprawy, w których zachodzi współuczestnictwo konieczne, w postępowaniu zaś nie występują wszystkie osoby, które powinny występować jako współuczestnicy.
 § 1 Sąd kieruje do powoda wezwanie, by podał osoby brakujące.
 § 2 zd 1 — 229 § 1 i częściowo § 2 d Osoby w roli pozwanych sąd wezwie do udziału w sprawie.
 zd 2 i 3 Osoby w roli powodów sąd zawiadamia o toczącym się procesie, co uprawnia je w terminie 2 tygodni do wstąpienia do postępowania.

I	II	III
196		Zawiera zmodyfikowaną treść instytucji wskazania poprzednika (75, 76 i 77 d), dotyczącej sytuacji, gdy powoda brak legitymacji czynnej. Wystarczy zwykły wniosek powoda o zawiadomienie właściwej osoby. Jeżeli zawiadomiony za zgodą stron wstąpi do postępowania w miejsce pierwotnego powoda, to pozwanemu przysługuje zwrot kosztów od osoby, która poprzednio występowała jako powód.
197		Jeżeli w postępowaniu o zwrot świadczenia uzyskanego <i>in causa</i> okaże się, że zachodzą przesłanki art. 412 k.c., należy zawiadomić prokuratora i właściwy organ finansowy, a poza tym stosować 196.
198		§ 1 — 220 § 2 d Rozciąga treść art. 220 § 2 na wszystkie wypadki, w których sąd wzywa do wzięcia udziału po stronie pozwanej. § 2 Reguluje skutki zawiadomienia skierowanego do osób, których udział jest konieczny po stronie powodowej. § 3 Osoby, które wstąpiły do toczącego się postępowania, mogą domagać się powtórzenia postępowania w całości lub części. § 4 Do osób, o których mowa w § 3, stosuje się przepisy o współuczestnictwie, a więc również 72 § 2.
199	207	§ 1 — 207 § 1 d (do myślnika). Dodano — jako dalszą przyczynę odrzucenia — brak zdolności sądowej „po stronie pozwanego i braki w składzie organów jednostki organizacyjnej oraz zapis na sąd polubowny. § 2 — 207 § 1 d (po średniku) Dodano „lub braku w składzie organów jednostek organizacyjnych”. § 3 — 207 § 2 r
200		§ 1 — 207 § 1 zd 2 i § 2; 228 § 2 zd 1 d r § 2 — 207 § 3 § 3 Stanowi, że czynności dokonane w sądzie niewłaściwym pozostają w mocy w sądzie, do którego sprawę przekazano.
201	208	uchylony 228 § 2 zd 2 i 3 i § 3 d Stosuje się i w tym wypadku 200 § 2. Sąd wyższy może więc nie przyjąć sprawy, jeżeli uzna się za niewłaściwy do jej rozpoznania w trybie właściwym, a żądanie powtórzenia czynności jest bezterminowe.
202		227 i 228 § 1 d Dodano „brak w składzie organu pozwanego”.
203	209	§ 1 209 § 1 d § 2 — 209 § 2 zd 1 d Pozew cofnięty nie wywołuje nigdzie żadnych skutków, a więc nie przerywa przedawnienia. § 3 — 209 § 2 zd 2 Dodano drugie zdanie, które reguluje milczącą zgodę pozwanego na cofnięcie pozwu. § 4 — 209 § 3 Brak zgody sądu, od której zależała według prawa dotychczasowego skuteczność cofnięcia pozwu i zrzeczenia się roszczenia, zastąpiono uznaniem jednego i drugiego za niedopuszczalne. Obecnie więc cofnięcie pozwu i zrze-

czenie się roszczenia będzie skuteczne dopóty, dopóki nie nastąpi uznanie go za niedopuszczalne. To ograniczenie 203 rozciąga na wszystkie sprawy. Podstawą uznania za niedopuszczalne jest niezgodność z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo rażące naruszenie usprawiedliwionego interesu osób uprawnionych. Aby zapobiec dyspozycjom, które unicestwiałyby uznanie za niedopuszczalne (np. zrzeczeniu się swego roszczenia przez czynność prawną poza sądem), wprowadzono przepis zawarty w § 4 drugie zdanie. Dowodzi to, że wbrew zapatrywaniu niektórych teoretyków kodeks, mówiąc o zrzeczeniu ma na względzie zrzeczenia się materialne. Według art. 203 § 4 projektu k.p.c. z 1964 r. sąd ingerował w cofnięciu pozwu i zrzeczenie się roszczenia za pomocą sprzeciwu. Komisja sejmowa zastąpiła sprzeciw uznaniem za niedopuszczalne, pozostawiając — widocznie przez przeoczenie — w 203 § 4 zd 2 wyraz „sprzeciw”.

204	210	§ 1 zd 1 — 210 § 1 d § 1 zd 2 — 205 pkt 2 d r § 2 — 210 § 2 d r § 3 — 210 § 3 d
205	211	

Rozdział 3. Rozprawa

206	212	212 § 1 d r 212 § 2 Pominięto ze względu na 149 § 2 zd 3
207	213	§ 1 — 213 § 1 d Dodano obowiązek jednostki gospodarki uspołecznionej do złożenia odpowiedzi na pozew. § 2 — 213 § 2 d
208	214	W § 1 pkt 2 wyrazy „władz, urzędów i osób zaufania” mieszczące się w 214 § 1 pkt 2 d zastąpiono wyrazami „jednostki gospodarki uspołecznionej”.
209	215	
210	216	§ 1 — 216 § 1 d Organizacje ludu pracującego nie otrzymują głosu w każdym stanie sprawy tak jak prokurator. § 2 — 216 § 2 zd 2 d § 3 — 216 § 3 d
211	217	r
212	218	§ 1 — 218 § 1 Rozszerzono obowiązek przewodniczącego do wyjaśnienia sprawy. Jeszcze przed wydaniem postanowienia o przeprowadzeniu dowodów należy ustalić istotne okoliczności wymagające dowodu, by nie badać dowodów niepotrzebnych. Włożono na przewodniczącego obowiązek pouczenia stron i udzielania im wskazówek oraz zwracania uwagi na celowość ustanowienia pełnomocnika procesowego.
213		§ 1 zd 1 — 236 § 1 zd 2 d Dopuszcza dochodzenie w celu

I	II	III
		uzupełnienia lub wyjaśnienia niedostatecznych twierdzeń stron.
		§ 1 zd 2 — 237 § 1 zd 2 d
		§ 2 — 218 § 2 d
214	219	
215	220	220 § 1 d Dostosowano do wezwań i zawiadomień ze 194, 195 i 196. Co do dalszej treści 220 por. 195
	221	por. 193 § 3
216	222	
217	223	
218	224	224 § 1 d Oddzielna rozprawa może być zarządzona także wobec poszczególnych współuczestników.
		224 § 2 d Pominięto
219	225	
220	226	
	227	por. 202
	228	por. 202
221	229	229 zd 1
222		229 zd 2 i 3 d Sąd odrębnym postanowieniem oddala zarzuty, a nie odrzuca ich, i to nie tylko trzy wymienione w 229 zd 2 d, lecz wszystkie, które — gdy są uzasadnione — prowadzą do odrzucenia pozwu.
	230	Uchylony.
223	231	§ 1 — 231 § 1 d Sąd powinien nakłaniać strony do zawarcia ugody już na pierwszym posiedzeniu.
		§ 2 — 213 § 2 d Zastąpiono odesłaniem do 203 § 4.
224	232	§ 1 — 232 § 1 Dodano obowiązek udzielania głosu stronom przed zamknięciem rozprawy.
		§ 2 — 232 § 2 d r
225	233	Skreślono ograniczenie sądu dotyczące powzięcia decyzji co do otworzenia rozprawy na nowo. Sąd więc może otworzyć ją na nowo — gdy zmieni swój pogląd prawny — by dać stronom możliwość złożenia oświadczenia.
226	234	

(d.c. nastąpi)